

stodušan), *prostota* (hrv. *nepristojnost*) te u Brodnjaka prilog *prосто* u značenju *jednostavno*, ali i u značenju *slobodno* i *oprosteno* (*prосто mu bilo*). U *Etimološki rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika* Petar Skok ne nudi riječ *naprosto* kao posebnu natuknicu, ali ima dva stupca o riječi *prost* pa se tu govori i o riječi *naprosto*.

I za Skoka su riječi (prilozi) *prосто* = *jednostavno* = *naprosto* istoznačnice.

Rječnik hrvatskoga jezika Vladimira Anića, treće izdanje iz 1998., opisuje riječ *naprosto* kao prilog i česticu u značenju *jednostavno* (*jednostavno rečeno*), a istoimeni rječnik urednika Jure Šonje navodi prilog *naprosto* i strijelicom upućuje na riječ *jednostavno*. *Hrvatski jezični savjetnik* skupine autora iz 1999. navodi prilog *naprosto* kao razgovornu riječ i upućuje na *jednostavno* kao zamjenu.

Pretposljednji jezični savjetnik, od 53. koliko ih je objavljeno u Hrvatskoj, uključujući i devet razlikovnih rječnika koji su zapravo jezični savjetnici, *Hrvatski jezični priručnik* (2001.), Marijana Krmpotića navodi prilog *naprosto* (rus.) i upućuje na riječi 1. jednostavno. 2. upravo.

Potpuno je jasna i određena naspram riječi *naprosto* i Sanda Ham u članku *Prосто, naprosto – jednostavno* koji je objavljen u *Glasi Slavonije*, 31. svibnja 1999. U njemu među ostalim piše: "To je naprosto tako – kada se želi naglašeno reći da je nešto bar onakvo kakvo jest i da nije drukčije. Navedena rečenica nije prihvatljiva u našem jeziku, prihvatljivom postaje tek kada se *naprosto* zamijeni s odgovarajućom hrvatskoj riječju *jednostavno* – *To je jednostavno tako*. Rečenica nije promijenila svoje značenje, ali je promijenila jezik izricanja – od srpske rečenice, vrlo jednostavno i nimalo *prосто*, postala hrvatsko."

Ja sam u svojem jezičnome savjetniku *Pravilno govorim hrvatski 3* (2000.) obja-

snio samo riječ *prost* – 1. *jednostavan*, 2. i u hrv. *prost* (*vulgaran*) ili u primjeru: *Ti mi prosto dosađuješ*. – *Ti mi jednostavno dosađuješ*. Kako se u proteklome razdoblju upadljivo i učestalo nametnula riječ *naprosto*, onda sam u četvrtom izdanju svojega savjetnika (2004.) uvrstio i riječ *naprosto* predlažući za nju hrvatske zamjene: *jednostavno*, *zapravo*, *upravo*, *doista*.

Riječi *prосто* i *naprosto* nisam pronašao u našim ponajboljim jezičnim savjetodavnim knjigama: *Hrvatski naš svagda(š)nji*, *Hrvatski naš osebusni*, *Hrvatski naš (ne)zaboravljeni* Stjepka Težaka, *Hrvatski jučer i danas* Stjepana Babića, *Jezični savjeti* Mile Mamića i *Govorimo hrvatski* skupine autora, ali tu je ne moramo ni očekivati jer to nisu abecedni jezični savjetnici.

Na kraju treba reći i nešto i o frazemima koje treba (ne)prihvatiti. Nije hrvatski – *gledati prostim okom* ili *crtati prostom rukom*, nego *gledati golim okom* i *crtati golom rukom*.

Dakle, današnja hrvatska književnojezična norma ne prihvaća riječ *prосто* u značenju *jednostavno*, nego samo u značenju *nepristojno*, *bezobrazno* (*vulgarno*) pa prema tome ne prihvaća ni riječ *naprosto* jer za nju ima više zamjena, kao što je rečeno.

Ilija Protuder

O NEKIM PROTUSLOVLJIMA U RJEČNIČKIM PRIRUČNICIMA

U knjizi *Hrvatski jučer i danas* Stjepana Babića nalazimo članak iz 1992. i u njemu ove riječi: "Nevolja je samo u tome što danas nemamo dobrih rječničkih priručnika ili bar nemamo takvih u koje bi ljudi zagledali s pouzdanjem" (str. 161.).

Odonda je hrvatski jezik dobio više priručnika, ali kao da navedena tvrdnja istak-

nutoga poznavatelja hrvatskoga jezika nije opovrgnuta jer bismo ju mogli potkrijepiti mnoštvom primjera iz jednojezičnih rječnika i priručnika.

1. U Težak–Babićevoj *Gramatici* (2000.) nalazimo naziv *oblikoslovlje*: "Nauk koji se bavi oblicima riječi zove se oblikoslovlje ili morfologija" (str. 91.). A u Silićevu udžbeniku *Hrvatski jezik 2* čitamo: "Jezična disciplina koja se bavi oblikotvornim morfemima (nazivamo) oblikotvorjem" (str. 8.). U *Hrvatskome jezičnome savjetniku* nalazimo i jednu i drugu riječ bez ikakva obilježja.

2. U Anićevu *Rječniku hrvatskog jezika* 1998. *čar* je m. r., *glad* ž. i m. rij(e)tko), u istoimenom rječniku LZ i ŠK izradenom pod uredništvom J. Šonje obje su imenice samo ž. r., u *Hrvatskome jezičnome savjetniku* obje oba roda, a Stjepko Težak u knjizi *Hrvatski naš osebjuni* smatra da je tu rod razlikovan, *čar* i *glad* su u hrvatskome m. r., a u srpskome ženskoga (str. 104.).

3. Savjetnik daje prednost riječima *Puležanin*, *Tunišanin* pred *Puljanin*, *Tunižanin*, a Rječnik LZ i ŠK ima samo *Puljanin* i *Tunižanin*.

4. Umjesto riječi *bestseller* (engl. *best-seller* < *best* – bolji, velik, najviše + *sell* – prodavati) Mate Šimundić u *Rječniku suvišnih tuđica u hrvatskom jeziku* predlaže riječ *razgrabnica*, Šonje – *uspjelica*, u Anića je to *uspješnica*, a u Šamijinu *Hrvatskome jezikovniku i savjetovniku* *uspješnica* znači 'uspješna ženska osoba'.

5. U Anića su riječi *bječva*, *blazina*, *feral*, *rubrača* označene kao regionalne, *potpunoma*, *prosvjed* kao zastarjelice, *don*, *rastava* kao razgovorne, a Šonje te riječi navodi kao neutralne, tj. bez ikakve stilske obilježenosti. Tomislav Sabljak uključio je riječi *bječva*, *blazina*, *feral*, *rubrača* u svoj *Rječnik hrvatskoga žargona* (2001.).

6. Anić razlikuje značenje riječi *čistoća* i *čistota*. *Čistoća* mu je "stanje onoga što

je čisto", a *čistota* "*ekspr.* svojstvo nematerijalnih činjenica...". Šonje ima samo *čistoća*, a Savjetnik izrazitu prednost daje liku *čistoća*.

U takvim jezičnim prilikama ne samo da običan korisnik nego često ni jezični stručnjak ne može naći pouzdan odgovor ni napraviti valjan izbor u kodificiranoj normi. Standardizacija i kodifikacija rječničkih norma u hrvatskim rječnicima i priručnicima u mnogome su proturječne i u tome se može vidjeti neažočnost mjerdavnoga znanstvenoga tijela i normativnoga rječnika, s druge strane nedostatnu teoretsku razrađenost pojedinih leksikografskih i stilističkih problema, a s treće teškoće u utvrđivanju leksičkih norma književnoga jezika u razdoblju korjenitih socijalno-političkih promjena.

Artur Bagdasarov

MOSKOVSKI SURET HRVATSKOGA I RUSKOGA

Rječnici se rade za ciljane skupine korisnika pa stoga nisu različiti samo po sadržaju nego i po opsegu. Mali rječnici imaju svoj krug uporabnika jer su praktični, pružaju kratku, prvu informaciju o značenju riječi, čitljiviji su jer nisu opterećeni kraticama i simbolima, ne zauzimaju mnogo mjesta, nisu teški ako se nose na put. Kad se rade mali dvojezičnici, unaprijed se moraju odrediti kriteriji po kojima će se izabrati leksik koji će se obraditi. Najčešće je to općepotrebni, s nešto nazivlja, a u oba slučaja nastoje se uvrstiti najčestotnije leksičke jedinice. Pred nama je jedan mali dvojezičnik koji ima sasvim druge kriterije za odabir leksika, po čemu je leksikografska rijetkost, ali je rijetkost i po tome gdje se kao takav pojavio. Riječ je o već trećem izdanju *Hrvatsko-ruskoga rječnika* Artura R. Bagdasarova